

Hispaniam visitando, hanc etiam Euangelij luce illustrasse. In eam se venturum promiserat ad Romanos * hæc scribens: [Cum in Hispaniam proficisci coepero, spero quod præteriens videam vos.] Et infra eodem capite. [Hoc cum consummauero, proficiscar per vos in Hispaniam.] Quod reuera in eam tanti muneris obeundi causa profectus sit, non pauci ex scriptoribus antiquis Græcis Latinisque testantur. [Paulus quidem, inquit Epiphanius^b, vsq; in Hispaniam profectus est, Petrus verò sæpius Pontum & Bithyniam peragravit.] Idem non minus clarè docet Dorotheus Episcopus Tyri^c: [Paulus post Assumptionem Domini nostri Iesu Christi ab ipso vocatus, & Apostolorum Catalogo accersitus, à Hierusalem Euangelij prædicationem exorsus, ad Illyricum vsque Italiam & Hispanias prædicatio progressus est.] Sed audiamus D. Hieronymum^d, quomodo magnus hic Apostolus primus in Hispania prædicarit, narrantem: [Paulus Apostolus quasi turbo violentus & sæua tempestas, & tumentis maris gurges, persequeretur & nitebatur opprimere Ecclesiam Dei. Qui vocatus à Domino effusus est super faciem vniuersæ terræ, vt prædicaret Euangelium de Hierosolymis vsque ad Illyricum, & ædificaret non super alterius fundamentum, vbi iam fuerat prædicatum, sed vsque ad Hispanias tenderet, & à mari rubro, imò ab Oceano vsque ad Oceanum curreret, imitans Dominum suum & Solem iustitiæ.] Nec omittam D. Chrysostomum^e, qui animam Pauli ad Christum voce cælitus delapsa ex Iudaismo nuper conuersam, non otiosam, non in vno loco stantem, sed ab Hierusalem in Illyricum vsque currentem, & in Hispaniam abeuntem describit. Plures his addere difficile non esset: sed quis tantominis testibus fidem negabit, qui & prioribus post Apostolos sæculis vixerunt, & nobis ab ipso Deo veritatis præcones dati sunt.

Post Apostolos magna veneratione colitur B. Eugenius primus Episcopus Toletanus, quippe qui vicinas Toletæ regiones fide illustravit: sed quo tempore in Hispaniam venerit, aliqua contentio est inter historiæ peritos. Alij hunc missum volunt ab Apostolorum principe, & alij sub Decio à nostro Dionysio Parisiensi, vt supra obseruauimus. Quid autem probabiliter sentiendum, equidem non ignoro. At quamuis nil contra veritatem dicere liceat, non tamen omnis veritas, maximè quæ odium parit, proferenda est. Quidquid sit, nemini dubium esse potest, quin primis sæculis post Christi Ascensionem in Hispania Euangelium prædicatum fuerit: cum in omnibus antiquis huiusce regionis monumentis, & Conciliorum & Martyrum & Episcoporum per illa frequens memoria sit.

Sed vt de illius Notitia dicamus, quo tempore in Prouincias Ecclesiasticas diuidi coeperit, non ita certum est, nullosque testes habemus ante Concilium Eliberitanum. Ex huius Canonibus patet primas in ea Cathedras siue Metropoles, & ex consequenti Prouincias Ecclesiasticas tunc extitisse. Eius verba sunt: [Placuit vbicumque, & maximè in eo loco, in quo primæ Cathedræ constitutus est Episcopus, vt interrogentur hi qui communicatorias literas tradunt, an nomina rectè habeant, & suo testimonio comprobent.] At licet ex hoc Canone certum sit Metropoles, & proinde Ecclesiasticas Prouincias in Hispania iam institutas fuisse, attamen quæ & quot fuerint nullatenus apparet. Ego, vt verum fatear, haud certam existimo harum Notitiam, quam Garfias Loaysa dedit ex vetusto Co-

ad Rom. 15.

^b Epiphanius aduersus hæreses lib. 1. cap. 27. O' ὅτι καὶ Παῦλος καὶ ἐπὶ τῇ Ἰσπανίᾳ ἀφικνέται, Πέτρος δὲ πολλὰς Πόλεις τε καὶ Βιθύνιας ἐπισκέψατο.

^c Dorotheus Episcopus Tyri in Synopsi.
^d Hieronymus in cap. 5. Amos.

^e D. Chrysostomus Homil. 13. in cap. 4. 1. ad Corinthios. Α'λλ' ἀπὸ Ἱερουσαλὴμ μέχρι τοῦ Ἰλλυρικοῦ πέραντα, καὶ εἰς Ἰσπανίαν ἀπέρχεται.

IV.
INSTITVTIO METROPOLITANAE ECCLESIASTICARVM IN HISPANIA.
f. Concil. Eliberit. can. 58.